

Sak 24 Staten og Den norske kirke - Høringssak - Byrådsak 220 av 14.11.2006

Sendt til byrådet.

Bystyret har behandlet saken i møte 31/01/2007 sak 24

Dokument innkommet:

- Ad fra komiteen - Tilleggsvotering

MERKNADER:

- ./ V fremmet merknad som følger vedlagt protokollen.

FORSLAG:

Forslag fremsatt i komiteen:

Aud Kvalbein på vegne av KrF fremmet følgende alternative forslag til byrådets innstilling:

Fremtidig kirkeordning:

(1)

Alternativ til avsnitt 1:

Tiden er moden for at Den norske kirke får nyordnet sitt forhold til staten. Statskirkeordningen kan i dag ikke forsvares på prinsipielt grunnlag. Samtidig har kirken en tusenårig historie i Norge som har preget den norske kulturen på en grunnleggende måte. Majoriteten av folket er fortsatt medlem av denne kirken. Oslo kommune går derfor inn for modell 2 i Gjønnnesutvalgets innstilling, en lovforankret folkekirke. Når kirkeordningen kan bli endret, er det avgjørende at det blir lagt vekt på at mennesker kan kjenne tilhørighet til sin egen kirke

(2)

Alternativ til avsnitt 3:

Oslo kommune er enig i at en mer selvstendig kirke vil i større grad kunne utfordre medlemmene til personlig ansvar og engasjement. En endret relasjon mellom kirke og stat vil kunne virke vitaliserende på kirken ved at eierskapet til egen kirke blir mer tydelig, slik vi ser det i andre selvstendige trossamfunn. Det er viktig å presisere at kirken tilhører dens medlemmer fullt og helt.

(3)

Alternativ til avsnitt 4:

Avsnittet utgår.

Gravferdsforvaltningen

(4)

Alternativ til avsnitt 2

Kommunen har det lovpålagte ansvaret for å skaffe tilstrekkelig areal til graver. Ved en overføring av forvaltnings- og driftsansvaret for gravferdsvirksomheten til kommunene må man ha en grundig historisk og juridisk gjennomgang av eierforholdene til de ulike arealene. Det må særlig tas hensyn til menigheter der for eksempel gravkapell er en integrert del av menighetshus og kirkeanlegg.

Eiendomsrett:

(5)

Alternativ til avsnitt 1:

Eiendommer eid av OVF har liten praktisk betydning for Oslo kommune. Oslo kommune forutsetter at dersom kirken settes i stand til å ivareta sine oppgaver atskilt fra staten, bør OVF kunne stilles til kirkens disposisjon med utvidet bruksmandat enn hva dagens strenge bestemmelser tillater. Når OVF stilles til kirkens disposisjon, må det bli opp til de kirkelige organer å avgjøre hvordan fondet skal benyttes. Fredete og vernede kirkebygg, samt andre kirkebygg av spesiell kulturhistorisk og nasjonal verdi må det være det offentliges ansvar å ta vare på (jmf avsnittet om fredede og vernede kirker).

(6)

Alternativ til avsnitt 2:

I en del tilfeller bortfester OVF eiendom/ grunn til offentlige og allmenne formål. De fleste av disse eiendommene er fra tiden før reformasjonen, flere hundre år før man fikk kommuner. Dersom fondet vederlagsfritt skal avgi grunn til kommunene for areal som benyttes til offentlige formål, vil dette i praksis si at det offentlige tar verdier fra kirken, noe som vil representere en betydelig svekkelse av fondets verdier og evne til å betjene kirken med tilskudd og oppgaver.

(7)

Alternativ til avsnitt 3 og 4 og 5:

Hovedregelen er at sognene per i dag eier så vel kirker som kirkegårder og gravlunder. Ved en endret relasjon mellom kirke og stat, må man ha en grundig historisk og juridisk gjennomgang av eierforholdene til de ulike arealene.

(8)

Alternativ til avsnitt 6:

Avsnittet utgår.

(9)

Alternativ til avsnitt 7:

Avsnittet utgår (er i varetatt av alternativ til avsnitt 3-4-5).

Kjell Veivåg på vegne av V fremmet følgende tilleggsforslag til byrådets innstilling:

Tillegg til "Fremtidig kirkeordning" (innledende avsnitt)

(10)

Oslo kommune vil peke på at ordningen med en statskirke er sterkt forankret i det norske samfunn. Kirken har gjennom generasjoner ivaretatt viktige oppgaver i lokalsamfunnet som f. eks. organisering av tilbud til barn og unge og formidling av kulturopplevelser. Det er derfor viktig at et skille gjennomføres på en slik måte at kirken får muligheter til å utvikle seg som en bred folkekirke. Oslo kommune anbefaler at staten sørger for en grunnfinansiering av så vel den norske kirke som andre tros- og livssynsamfunn.

(11)

Oslo kommune vil peke på at ordningen med en statskirke har vært igjennom en omfattende demokratiseringsprosess. Det er viktig at man i tilretteleggingen av et skille mellom kirke og stat, finner former som stimulerer til en videre utvikling på dette området.

Tillegg til "Eiendomsrett"

(12)

Oslo kommune vil i forbindelse med det økonomiske oppgjøret som skal komme fremheve at det både vil være riktig og nødvendig at både stat og kommune viser en romslighet i denne forbindelse som ikke bidrar til å utarme kirken.

Forslag fremsatt i bystyret:

Per Ditlev-Simonsen (H) og Per-Trygve Hoff (H) fremmet følgende alternative forslag:

Oslo kommune slutter seg til Gjønnnesutvalgets mindretallsforslag, alternativ 1, om å videreføre statskirkeordningen.

Stian Berger Røsland (H), Tone Larssen (F), Kari Pahle på vegne av SV, Kjell Veivåg på vegne av V og Maren Rismyhr på vegne av RV fremmet følgende alternative forslag til komiteens innstilling, siste avsnitt:

Oslo kommune slutter seg til Gjønnnesutvalgets mindretallsforslag, alternativ 3, om fullt skille mellom stat og kirke.

Kjell Veivåg på vegne av V og Aud Kvalbein på vegne av KrF fremmet følgende tilleggsforslag:

Oslo kommune vil be om at lovbestemmelsene i forbindelse med rehabilitering og vedlikehold av eldre kirker endres slik at grensen for slike tilskudd over kommunale investeringsbudsjetter settes til år 1900, og ikke år 1850 som i dag. Dette vil innebære at vedlikeholdsmidler til kirker fra før 1900 ikke skal utløse tilskudd til andre tros- og

livssynssamfunn.

Votering:

Hs alternative forslag ble forkastet mot 5 stemmer (5H).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, 1. avsnitt, ble enstemmig vedtatt.

KrFs alternative forslag (1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 og 9) ble forkastet mot 6 stemmer (3H, 1F og KrF).

KrFs alternative forslag (3) ble forkastet mot 20 stemmer (A, 3H og KrF).

Vs tilleggsforslag (10 og 11) ble forkastet mot 3 stemmer (V).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, "Eiendomsrett", nest siste avsnitt, ble vedtatt mot 2 stemmer (RV).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, "Fremtidig kirkeordning", 1. avsnitt, ble vedtatt mot 21 stemmer (A, 2H, KrF og RV).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling "Fremtidig kirkeordning", 2. avsnitt, ble vedtatt mot 17 stemmer (A og RV).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, "Fremtidig kirkeordning", 3. avsnitt, ble vedtatt mot 17 stemmer A og RV).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, "Fremtidig kirkeordning", 4. avsnitt, ble vedtatt mot 21 stemmer (A, 2H, KrF og RV).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling "Finansiering" ble vedtatt mot 2 stemmer (RV).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling "Gravferdsforvaltningen", 1. og 3. avsnitt, ble enstemmig vedtatt.

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, "Gravferdsforvaltningen", 2. avsnitt, ble vedtatt mot 4 stemmer (2H og KrF).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling "Fredede og vernede kirker", unntatt 3. avsnitt, ble enstemmig vedtatt.

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling "Fredede og vernede kirker", 3. avsnitt, ble vedtatt mot 2 stemmer (RV).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, "Eiendomsrett", 1., 2., 3., 4., 5. og 6. avsnitt, ble vedtatt mot 4 stemmer (2H og KrF).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, "Eiendomsrett", 7. avsnitt, ble vedtatt mot 2 stemmer (KrF).

Kultur- og utdanningskomiteens innstilling, "Eiendomsrett", 8. avsnitt, ble vedtatt mot 2 stemmer (RV).

H, F, SV, V og RVs alternative forslag til komiteens innstilling "Eiendomsrett", siste avsnitt, ble vedtatt mot 26 stemmer (A, 8H, 1F og KrF).

V og KrFs tilleggsforslag ble forkastet mot 28 stemmer (13H, F, V og KrF).

Etter dette er bystyrets vedtak følgende:

Oslo kommune er i brev av 24.04.2006 fra Kirke- og kulturdepartementet bedt om å avgi høringsuttalelse til NOU 2006:2 om Staten og Den norske kirke om statskirkeordningen og den fremtidige organiseringen og finansieringen av Den norske kirke.

Fremtidig kirkeordning: Den norske kirkes primære oppgave er den misjonerende del av virksomheten. Dette, sammenholdt med det faktum at en rekke tros- og livssynssamfunn representerer en stor del av landets befolkning, medfører at tiden vil kunne anses å være moden for at Den norske kirke etableres som et selvstendig trossamfunn. Oslo kommune anbefaler at Den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke.

Statens oppgaver er å ivareta fellesskapets og enkeltindividenes interesser uavhengig av politisk, ideologisk og religiøst ståsted og sikre borgernes rettigheter slik disse kommer til uttrykk i menneskerettighetskonvensjoner og nasjonal lovgivning. Derfor er det viktig at en stat er upartisk i forhold til tro og livssyn for best å kunne realisere og ivareta tros- og livssynsfriheten på en likeverdig måte.

Oslo kommune er enig i at en selvstendig kirke vil i større grad kunne utfordre medlemmene til personlig ansvar og engasjement. Et skille mellom kirke og stat vil kunne virke vitaliserende på kirken ved at eierskapet til egen kirke blir mer tydelig, slik vi ser i andre selvstendige trossamfunn. Det er viktig å presisere at Den norske kirke ikke lenger er statens eiendom, men eies fullt og helt av Den norske kirkes medlemmer.

Det har vært uttrykt bekymring for at kirkens medlemstall vil bli redusert dersom kirke og stat skiller lag. Oslo kommune er enig i mindretallets synspunkter at det er positivt med bevissthet og mulighet til aktiv å ta stilling til om man ønsker å være medlem eller ei.

Finansiering: Når det gjelder kommunens forpliktelser til å utrede utgifter til kirkens virksomhet i henhold til den opplistingen som fremgår av kirkeloven § 15, viser erfaringene for Oslo kommunes vedkommende fra den nye kirkeloven i sin helhet trådte i kraft 01.01.1997 at tilskuddet til Den norske kirke utgjør en betydelig utgift for Oslo kommune. Tilskuddet til tros- og livssynssamfunn som ikke tilhører Den norske kirke og som er en konsekvens av kommunens budsjetterte utgifter til Den norske kirke utgjør også en betydelig utgift for Oslo kommune.

Ut i fra Oslo kommunes synspunkter på fremtidig organisering av Den norske kirke og erfaringer med dagens system for finansiering av kirken vil Oslo kommune anbefale en statlig grunnfinansiering av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Grunnfinansieringen til tros- og livssynssamfunn gis pr. hode og trekkes inn av staten over skatteseddelen. Utover denne grunnfinansieringen er det opp til Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunn å fastsette ordninger for egne inntekter. Oslo kommune støtter anbefalingen fra utvalgets flertall (11 av 20 medlemmer) om finansiering av en selvstendig folkekirke.

Gravferdsforvaltning: Gravferdsvirksomheten må anses å være en samfunnsoppgave. Det vises her til at begravelser både har en kulturell og hygienisk side samt at både begravelse og kremasjon skal ivaretas for alle innbyggere uansett hvilken tro eller hvilket livssyn avdøde tilhørte.

Kommunen har det lovpålagte ansvaret for å skaffe tilstrekkelig areal til graver. Ved en overføring av både forvaltnings- og driftsansvaret for gravferdsvirksomheten til kommunene vil det derfor være nødvendig å tilbakeføre til vedkommende kommuner

de gravarealene kommunen har anskaffet. Behovet for tilbakeføring av gravareal og gravkapell begrunnes i at kommunene for å kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte vil måtte ha eiers råderett. Det vises her bl.a. til at bruk av eksisterende kirkegårder/gravlunder fortløpende vil måtte innbefatte planlegging og disponering av arealene, herunder vurdering av gjenbruk av graver. Det vil derfor ikke være tilfredsstillende med en løsning ved at kun fremtidige kirkegårder/gravlunder inngår i kommunens forvaltning.

Det anbefales at kommunene får ansvaret for drift og forvaltning av kirkegårder, gravlunder og gravkapell. Det anbefales videre at kirkegårder som ligger i tilknytning til en kirke fortsatt bør hete kirkegård, mens gravlunder og gravplasser som ikke ligger i tilknytning til en kirke anbefales benevnt med det nøytrale begrepet gravlund. For Oslos vedkommende er det allerede pr i dag en rekke gravplasser som benevnes gravlund.

Fredede og vernede kirker: Oslo kommune er enig i utvalgets vurdering om at landets eldre kirker og kirkegårder er en vesentlig kilde til forståelse av norsk kulturhistorie, både i form av kunnskap om kristen kulturarv, trosliv og trosuttrykk, og i form av byggeskikk, håndverkstradisjoner, materialbruk og stilarter. Kirkenes utsmykning er blant landets viktigste kunstsatter. Oslo kommune er også enig med utvalget i at hovedbegrunnelsen for vern av kirker er motivert ut fra samfunnets kulturhistoriske behov. Alle ordninger som etableres for kirkebygg må også omfatte fredede og verneverdige bygg for andre tros- og livssynssamfunn.

Oslo kommune er videre enig med utvalget i at både ulikheter i kommunens økonomiske evne og de totale kostnadene ved å finansiere istandsetting og vedlikehold av de gamle kirkene tilsier et sterkere statlig engasjement, og at staten bør etablere ordninger for kontinuerlig finansiering utover normalt vedlikehold. Oslo kommune støtter utvalgets anførsel om at uavhengig av kirkeordning må istandsetting og vedlikehold av fredede og verneverdige kirker bli et offentlig ansvar og at det må etableres særskilte finansieringsordninger for fredede og verneverdige bygg for andre tros- og livssynssamfunn. Oslo kommune støtter dette.

Oslo kommune støtter utvalgets anbefaling om at det i tillegg til de ordninger som finnes for tilskudd til kulturhistoriske bygg, opprettes en særskilt statlig kirkeantikvarisk tilskuddsordning tilsvarende den svenske ordningen. Tilskuddsordningen skal automatisk tre i kraft når et kirkebygg er fredet eller vernet. Oslo kommune er enig med utvalget i at en slik tilskuddsordning, uavhengig av fremtidig kirkeordning, skal forvaltes av sentrale myndigheter.

Utvalget anfører at det ofte er konflikter mellom vernehensyn og bruksbehov knyttet til kirkene, og at dette skaper motstridende interesser knyttet til kirkebygg. Mange menigheter opplever at vernehensyn gjør den kirkelige virksomheten vanskelig. Oslo kommune er enig i denne beskrivelsen, og vil presisere at det er viktig at kirken både utbedres og bevares som kulturhistoriske bygninger, og at de oppgraderes for praktisk bruk.

Utvalget mener at alle kirker må kunne tjene sitt bruksformål som menighetskirke uavhengig av vernestatus, og at det bør vurderes å innføre en ordning der kirker som

er i bruk til kirkelige formål har et mindre restriktivt vern av hensyn til bruksbehovene. Oslo kommune støtter dette.

Oslo kommune er positiv til forslaget om en styrking av den kulturfaglige kompetansen i kirken og er enig i at det er behov for å etablere et kulturminnefaglig kompetansesenter innenfor Den norske kirke.

Eiendomsrett: Eiendommer eid av OVF har liten praktisk betydning for Oslo kommune. Oslo kommune forutsetter at dersom kirken settes i stand til å ivareta sine oppgaver adskilt fra staten, bør OVF kunne stilles til kirkens disposisjon med utvidet bruksmandat enn hva dagens strenge bestemmelser tillater. Oslo kommune legger til grunn at dersom OVF stilles til kirkens disposisjon, må fondets midler kunne anvendes til å ivareta vedlikehold og rehabilitering av kirker som er påkrevd.

I en del tilfeller bortfester OVF eiendom/grunn til offentlige og allmenne formål. Det bør uansett valg av løsning i forhold til Den norske kirke og staten og fremtidig forvaltning av OVF legges til grunn at fester/leier av nevnte eiendommer bør vederlagsfritt få overskjøtet eiendommen alternativt gitt en alminnelig innløsningsrett. Oslo kommune viser her til at kirken gjennom tidene vederlagsfritt har fått tomter til sin virksomhet av kommunen.

Hovedregelen er at sognene pr i dag eier så vel kirker som kirkegårder og gravlunder. Ved et eventuelt skille mellom staten og Den norske kirke er Oslo kommune ikke enig i utvalgets flertall i forhold til at det vil være uvesentlig om eierskapet til gravlunder/kirkegårder forblir kirkens eie selv om kommunen rettslig sett skulle overta forvaltningsansvaret for gravferden. Eiendomsretten bør etter Oslo kommunes syn følge forvalter av oppgaven, på tilsvarende måte som i gjeldende gravferdslov.

Dersom kirke eller kirkegård/gravlund som Oslo kommune har finansiert nedlegges eller selges, bør Oslo kommune gjøre krav på eiendomsrett eller økonomisk kompensasjon. Hver enkelt kirkegård/gravlund må ved et eventuelt rettslig forvaltningsskifte vurderes konkret med tanke på eventuell tilbakeføring av eiendomsretten til Oslo kommune.

Oslo kommune har ved ikrafttredelse av gjeldende lovgivning for kirke og gravferd lagt til grunn at dersom stat og kirke i fremtiden skiller lag er det en forutsetning at det skal kunne fremmes et krav på eiendomsrett eller økonomisk kompensasjon for eiendom som er finansiert ved kommunale midler og at dette skal gjøres/skje etter en særskilt vurdering. Oslo kommune opprettholder denne vurderingen.

Oslo kommune er videre med henvisning til ovennevnte uenig med utvalget i antagelsen om at det er naturlig at Den norske kirke sentralt, ved Kirkemøtet, trer inn i de rettslige posisjoner som departementet har i dag etter kirkeloven i forhold til soknets eiendomsrett.

Tilsvarende legger Oslo kommune til grunn at eiendomsretten til driftsbygninger knyttet til kirkegårdene/gravlundene som i kraft av gjeldende lov er overført til Den norske kirke v/kirkelig fellesråd, skal tilbakeføres til kommunen dersom kommunen rettslig sett skal ivareta forvalteransvaret for gravferdsdriften.

Oslo kommune vil i forbindelse med det økonomiske oppgjøret som skal komme fremheve at det både vil være riktig og nødvendig at både stat og kommune viser en romslighet i denne forbindelsen som ikke bidrar til å utarme kirken.

Oslo kommune slutter seg til Gjønnnesutvalgets mindretallsforslag, alternativ 3, om fullt skille mellom stat og kirke.

Oslo bystyres sekretariat, den 1. februar 2007

Jan Frode Jakobsen

Bystyrets møte den 31. januar 2007

Sak 24/2007: Staten og Den norske kirke – Høringssak – Byrådsak 220 av 14.11.2006

Merknad fra Kjell M. Veivåg på vegne av Venstre og Aud Kvalbein på vegne av KrF:

Bystyrets medlemmer fra Venstre og Kristelig Folkeparti viser til dagens kirkelov der kommunens ansvar for vedlikehold og rehabilitering av kirkebygg er hjemlet. Videre vises det til lovene om hhv. trossamfunn og livssynssamfunn der tilskudd til slike samfunn er hjemlet.

Bystyrets medlemmer fra Venstre og Kristelig Folkeparti er opptatt av at tilskudd til rehabilitering og vedlikehold av verneverdige, fredede og listeførte kirker skal oppfattes som tilskudd til ivaretagelse av norsk kulturarv og at det således ikke skal være automatikk i at slike bevilgninger over kommunale budsjetter skal utløse tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn. Disse medlemmer vil konkret foreslå at år 1900 (og ikke år 1850 som i dag) settes som en ny grense for vedlikeholds- og rehabiliteringstilskudd til kirkebygg over kommunale investeringsbudsjetter før det utløses krav om tilskudd til andre tros- og livssynssamfunn.

Sak 4 Staten og Den norske kirke - Høringssak - Byrådsak 220 av 14.11.2006

Sendt til bystyret.

Kultur- og utdanningskomiteen har behandlet saken i møte 17/01/2007 sak 4

Følgende representanter deltok under behandlingen av saken:

Kari Pahle (SV), Aud Kvalbein (KrF), Rina Mariann Hansen (A), Balasingham Yogarajah (A), Kamil A. Azhar (A), Brit Andreassen (H), Else Marie Brodshaug (H), Aamir Javed Sheikh (H), Reza Rezaee (SV), Tore Jan Øvsthun (F), Tone Elisabeth Larssen (F), Liv Gulbrandsen (RV), Kjell Veivåg (V)

Dokumenter innkommet:

- Notat av 12.12.2006 fra byråd Anette Wiig Bryn. (200601866-4)
- Notat K-1/2007 av 05.01.2007 fra byråd Anette Wiig Bryn. (200601866-5)

MERKNADER:

Komiteens flertall, medlemmene fra A, H, SV, F, V og KrF vil påpeke at den norske statskirken har dype røtter og lange tradisjoner i vårt land. Kirkens rolle, både politisk, kulturelt og sosialt, er lett å dokumentere gjennom århundrer. Kristendommen er en viktig del av vår kulturarv.

For komiteens flertall, medlemmene fra A, SV, F, V og RV er det viktig at det ikke skal være religiøse formålsparagrafer for skoler og barnehager eller andre offentlige institusjoner.

Komiteen understreker at alle innbyggere i Norge skal oppleve full religions- og trosfrihet, og ingen skal føle religiøst press eller oppleve noen form for forkynning dersom de selv ikke oppsøker det.

Spørsmålet om den norske kirkes rolle er nå til diskusjon. Fordi kirken har en så framtrædende plass i det norske samfunn, er det nødvendig med grundige prosesser som både kan sikre kirkens rolle overfor dem som tilhører kirken, og sikre en like selvsagt trosfrihet og uavhengighet for andre.

Komiteens mindretall, medlemmene fra A vil vise til at Arbeiderpartiet har en intern prosess omkring disse spørsmålene. Disse medlemmer vil derfor på det nåværende tidspunkt ikke ta konkret stilling til valg av ulike modeller for kirkens organisering, men avvente denne prosessen. Disse medlemmer vil imidlertid støtte byrådets innstilling på de andre punktene.

Komiteens mindretall, medlemmet fra V viser til at Oslo kommune legger til grunn at tro og valg av livssyn først og fremst er et personlig valg og et privat anliggende. Tro og livssynsfrihet er en særdeles viktig verdi i vårt samfunn. Statens oppgave er først og fremst å legge best mulig til rette for at den enkelte på fritt grunnlag skal kunne foreta sitt personlige valg. Oslo kommune ser det derfor som prinsipielt riktig at det nå kommer et skille mellom stat og kirke.

Oslo kommune anbefaler at den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke. Den nåværende kirkeloven oppheves og det utformes en kortfattet rammelov.

FORSLAG:

Aud Kvalbein på vegne av KrF fremmet følgende alternative forslag til byrådets innstilling:

Fremtidig kirkeordning:

(1)

Alternativ til avsnitt 1:

Tiden er moden for at Den norske kirke får nyordnet sitt forhold til staten. Statskirkeordningen kan i dag ikke forsvares på prinsipielt grunnlag. Samtidig har kirken en tusenårig historie i Norge som har preget den norske kulturen på en grunnleggende måte. Majoriteten av folket er fortsatt medlem av denne kirken. Oslo kommune går derfor inn for modell 2 i Gjønnesutvalgets innstilling, en lovforankret folkekirke. Når kirkeordningen kan bli endret, er det avgjørende at det blir lagt vekt på at mennesker kan kjenne tilhørighet til sin egen kirke

(2)

Alternativ til avsnitt 3:

Oslo kommune er enig i at en mer selvstendig kirke vil i større grad kunne utfordre medlemmene til personlig ansvar og engasjement. En endret relasjon mellom kirke og stat vil kunne virke vitaliserende på kirken ved at eierskapet til egen kirke blir mer tydelig, slik vi ser det i andre selvstendige trossamfunn. Det er viktig å presisere at kirken tilhører dens medlemmer fullt og helt.

(3)

Alternativ til avsnitt 4:

Avsnittet utgår.

Gravferdsforvaltningen

(4)

Alternativ til avsnitt 2

Kommunen har det lovpålagte ansvaret for å skaffe tilstrekkelig areal til graver. Ved en overføring av forvaltnings- og driftsansvaret for gravferdsvirksomheten til kommunene må man ha en grundig historisk og juridisk gjennomgang av eierforholdene til de ulike arealene. Det må særlig tas hensyn til menigheter der for eksempel gravkapell er en integrert del av menighetshus og kirkeanlegg.

Eiendomsrett:

(5)

Alternativ til avsnitt 1:

Eiendommer eid av OVF har liten praktisk betydning for Oslo kommune. Oslo kommune forutsetter at dersom kirken settes i stand til å ivareta sine oppgaver atskilt fra staten, bør OVF kunne stilles til kirkens disposisjon med utvidet bruksmandat enn hva dagens strenge bestemmelser tillater. Når OVF stilles til kirkens disposisjon, må det bli opp til de kirkelige organer å avgjøre hvordan fondet skal benyttes. Fredete og vernede kirkebygg, samt andre kirkebygg av spesiell kulturhistorisk og nasjonal verdi må det være det offentlige ansvar å ta vare på (jmf avsnittet om fredede og vernede kirker).

(6)

Alternativ til avsnitt 2:

I en del tilfeller bortfester OVF eiendom/ grunn til offentlige og allmenne formål. De fleste av disse eiendommene er fra tiden før reformasjonen, flere hundre år før man fikk kommuner. Dersom fondet vederlagsfritt skal avgi grunn til kommunene for areal som benyttes til offentlige formål, vil dette i praksis si at det offentlige tar verdier fra kirken, noe som vil representere en betydelig svekkelse av fondets verdier og evne til å betjene kirken med tilskudd og oppgaver.

(7)

Alternativ til avsnitt 3 og 4 og 5:

Hovedregelen er at sognene per i dag eier så vel kirker som kirkegårder og gravlunder. Ved en endret relasjon mellom kirke og stat, må man ha en grundig historisk og juridisk gjennomgang av eierforholdene til de ulike arealene.

(8)

Alternativ til avsnitt 6:

Avsnittet utgår.

(9)

Alternativ til avsnitt 7:

Avsnittet utgår (er i varetatt av alternativ til avsnitt 3-4-5).

Kjell Veivåg på vegne av V fremmet følgende tilleggsforslag til byrådets innstilling:

Tillegg til "Fremtidig kirkeordning" (innledende avsnitt)

(10)

Oslo kommune vil peke på at ordningen med en statskirke er sterkt forankret i det norske samfunn. Kirken har gjennom generasjoner ivaretatt viktige oppgaver i lokalsamfunnet som f. eks. organisering av tilbud til barn og unge og formidling av kulturopplevelser. Det er derfor viktig at et skille gjennomføres på en slik måte at kirken får muligheter til å utvikle seg som en bred folkekirke. Oslo kommune anbefaler at staten sørger for en grunnfinansiering av så vel den norske kirke som andre tros- og livssynsamfunn.

(11)

Oslo kommune vil peke på at ordningen med en statskirke har vært igjennom en omfattende demokratiseringsprosess. Det er viktig at man i tilretteleggingen av et skille mellom kirke og stat, finner former som stimulerer til en videre utvikling på dette området.

Tillegg til "Eiendomsrett"

(12)

Oslo kommune vil i forbindelse med det økonomiske oppgjøret som skal komme fremheve at det både vil være riktig og nødvendig at både stat og kommune viser en romslighet i denne forbindelse som ikke bidrar til å utarme kirken.

Votering:

Byrådets innstilling første avsnitt ble enstemmig tiltrådt.

KrFs alternative forslag til byrådets innstilling (1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 og 9) fikk 3 stemmer (2H (Brit Andreassen og Else Marie Brodshaug) og KrF).

KrFs alternative forslag til byrådets innstilling (3) fikk 6 stemmer (A, 2H (Brit Andreassen og Else Marie Brodshaug) og KrF).

Vs tilleggsforslag til byrådets innstilling (10 og 11) fikk 1 stemme (V).

Vs tilleggsforslag til byrådets innstilling (12) ble tiltrådt mot 1 stemme (RV).

Byrådets innstilling fremtidig kirkeordning, 2. avsnitt ble tiltrådt mot 3 stemmer (A).

Byrådets innstilling finansiering ble tiltrådt mot 1 stemme (RV).

Byrådets innstilling gravferdsforvaltningen 1. og 3. avsnitt ble enstemmig tiltrådt.

Byrådets innstilling fredede og vernede kirker ble enstemmig tiltrådt.

Byrådets innstilling eiendomsrett siste avsnitt, ble enstemmig tiltrådt.

Etter dette er kultur- og utdanningskomiteens innstilling:

Oslo kommune er i brev av 24.04.2006 fra Kirke- og kulturdepartementet bedt om å avgi høringsuttalelse til NOU 2006:2 om Staten og Den norske kirke om statskirkeordningen og den fremtidige organiseringen og finansieringen av Den norske kirke.

Fremtidig kirkeordning: Den norske kirkes primære oppgave er den misjonerende del av virksomheten. Dette, sammenholdt med det faktum at en rekke tros- og livssynssamfunn representerer en stor del av landets befolkning, medfører at tiden vil kunne anses å være moden for at Den norske kirke etableres som et selvstendig trossamfunn. Oslo kommune anbefaler at Den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke.

Statens oppgaver er å ivareta fellesskapets og enkeltindividenes interesser uavhengig av politisk, ideologisk og religiøs ståsted og sikre borgernes rettigheter slik disse kommer til uttrykk i menneskerettighetskonvensjoner og nasjonal lovgivning. Derfor er det viktig at en stat er upartisk i forhold til tro og livssyn for best å kunne realisere og ivareta tros- og livssynsfriheten på en likeverdig måte.

Oslo kommune er enig i at en selvstendig kirke vil i større grad kunne utfordre medlemmene til personlig ansvar og engasjement. Et skille mellom kirke og stat vil kunne virke vitaliserende på kirken ved at eierskapet til egen kirke blir mer tydelig, slik vi ser i andre selvstendige trossamfunn. Det er viktig å presisere at Den norske kirke ikke lenger er statens eiendom, men eies fullt og helt av Den norske kirkes medlemmer.

Det har vært uttrykt bekymring for at kirkens medlemstall vil bli redusert dersom kirke og stat skiller lag. Oslo kommune er enig i mindretallets synspunkter at det er positivt med bevissthet og mulighet til aktiv å ta stilling til om man ønsker å være medlem eller ei.

Finansiering: Når det gjelder kommunens forpliktelser til å utrede utgifter til kirkens virksomhet i henhold til den opplistingen som fremgår av kirkeloven § 15, viser erfaringene for Oslo kommunes vedkommende fra den nye kirkeloven i sin helhet trådte i kraft 01.01.1997 at tilskuddet til Den norske kirke utgjør en betydelig utgift for Oslo kommune. Tilskuddet til tros- og livssynssamfunn som ikke tilhører Den norske kirke og som er en konsekvens av kommunens budsjetterte utgifter til Den norske kirke utgjør også en betydelig utgift for Oslo kommune.

Ut i fra Oslo kommunes synspunkter på fremtidig organisering av Den norske kirke og erfaringer med dagens system for finansiering av kirken vil Oslo kommune anbefale en statlig grunnfinansiering av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Grunnfinansieringen til tros- og livssynssamfunn gis pr. hode og trekkes inn av staten over skatteseddelen. Utover denne grunnfinansieringen er det opp til Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunn å fastsette ordninger for egne inntekter. Oslo kommune støtter anbefalingen fra utvalgets flertall (11 av 20 medlemmer) om finansiering av en selvstendig folkekirke.

Gravferdsforvaltning: Gravferdsvirksomheten må anses å være en samfunnsoppgave. Det vises her til at begravelser både har en kulturell og hygienisk side samt at både begravelse og kremasjon skal ivaretas for alle innbyggere uansett hvilken tro eller hvilket livssyn avdøde tilhørte.

Kommunen har det lovpålagte ansvaret for å skaffe tilstrekkelig areal til graver. Ved en overføring av både forvaltnings- og driftsansvaret for gravferdsvirksomheten til kommunene vil det derfor være nødvendig å tilbakeføre til vedkommende kommuner de gravarealene kommunen har anskaffet. Behovet for tilbakeføring av gravareal og gravkapell begrunnes i at kommunene for å kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte vil måtte ha eiers råderett. Det vises her bl.a. til at bruk av eksisterende kirkegårder/gravlunder fortløpende vil måtte innbefatte planlegging og disponering av arealene, herunder vurdering av gjenbruk av graver. Det vil derfor ikke være tilfredsstillende med en løsning ved at kun fremtidige kirkegårder/gravlunder inngår i kommunens forvaltning.

Det anbefales at kommunene får ansvaret for drift og forvaltning av kirkegårder, gravlunder og gravkapell. Det anbefales videre at kirkegårder som ligger i tilknytning til en kirke fortsatt bør hete kirkegård, mens gravlunder og gravplasser som ikke ligger i tilknytning til en kirke anbefales benevnt med det nøytrale begrepet gravlund.

For Oslos vedkommende er det allerede pr i dag en rekke gravplasser som benevnes gravlund.

Fredede og vernevede kirker: Oslo kommune er enig i utvalgets vurdering om at landets eldre kirker og kirkegårder er en vesentlig kilde til forståelse av norsk kulturhistorie, både i form av kunnskap om kristen kulturarv, trosliv og trosuttrykk, og i form av byggeskikk, håndverkstradisjoner, materialbruk og stilarter. Kirkenes utsmykning er blant landets viktigste kunstsatter. Oslo kommune er også enig med utvalget i at hovedbegrunnelsen for vern av kirker er motivert ut fra samfunnets kulturhistoriske behov. Alle ordninger som etableres for kirkebygg må også omfatte fredede og verneverdige bygg for andre tros- og livssynssamfunn.

Oslo kommune er videre enig med utvalget i at både ulikheter i kommunens økonomiske evne og de totale kostnadene ved å finansiere istandsetting og vedlikehold av de gamle kirkene tilsier et sterkere statlig engasjement, og at staten bør etablere ordninger for kontinuerlig finansiering utover normalt vedlikehold. Oslo kommune støtter utvalgets anførsel om at uavhengig av kirkeordning må istandsetting og vedlikehold av fredede og verneverdige kirker bli et offentlig ansvar og at det må etableres særskilte finansieringsordninger for fredede og verneverdige bygg for andre tros- og livssynssamfunn. Oslo kommune støtter dette.

Oslo kommune støtter utvalgets anbefaling om at det i tillegg til de ordninger som finnes for tilskudd til kulturhistoriske bygg, opprettes en særskilt statlig kirkeantikvarisk tilskuddsordning tilsvarende den svenske ordningen. Tilskuddsordningen skal automatisk tre i kraft når et kirkebygg er fredet eller vernet. Oslo kommune er enig med utvalget i at en slik tilskuddsordning, uavhengig av fremtidig kirkeordning, skal forvaltes av sentrale myndigheter.

Utvalget anfører at det ofte er konflikter mellom vernehensyn og bruksbehov knyttet til kirkene, og at dette skaper motstridende interesser knyttet til kirkebygg. Mange menigheter opplever at vernehensyn gjør den kirkelige virksomheten vanskelig. Oslo kommune er enig i denne beskrivelsen, og vil presisere at det er viktig at kirken både utbedres og bevares som kulturhistoriske bygninger, og at de oppgraderes for praktisk bruk.

Utvalget mener at alle kirker må kunne tjene sitt bruksformål som menighetskirke uavhengig av vernestatus, og at det bør vurderes å innføre en ordning der kirker som er i bruk til kirkelige formål har et mindre restriktivt vern av hensyn til bruksbehovene. Oslo kommune støtter dette.

Oslo kommune er positiv til forslaget om en styrking av den kulturfaglige kompetansen i kirken og er enig i at det er behov for å etablere et kulturminnefaglig kompetansesenter innenfor Den norske kirke.

Eiendomsrett: Eiendommer eid av OVF har liten praktisk betydning for Oslo kommune. Oslo kommune forutsetter at dersom kirken settes i stand til å ivareta sine oppgaver adskilt fra staten, bør OVF kunne stilles til kirkens disposisjon med utvidet bruksmandat enn hva dagens strenge bestemmelser tillater. Oslo kommune legger til grunn at dersom OVF stilles til kirkens disposisjon, må fondets midler kunne anvendes til å ivareta vedlikehold og rehabilitering av kirker som er påkrevd.

I en del tilfeller bortfester OVF eiendom/grunn til offentlige og allmenne formål. Det bør uansett valg av løsning i forhold til Den norske kirke og staten og fremtidig forvaltning av OVF legges til grunn at fester/leier av nevnte eiendommer bør vederlagsfritt få overskjøtet eiendommen alternativt gitt en alminnelig innløsningsrett. Oslo kommune viser her til at kirken gjennom tidene vederlagsfritt har fått tomter til sin virksomhet av kommunen.

Hovedregelen er at sognene pr i dag eier så vel kirker som kirkegårder og gravlunder. Ved et eventuelt skille mellom staten og Den norske kirke er Oslo kommune ikke enig i utvalgets flertall i forhold til at det vil være uvesentlig om eierskapet til gravlunder/kirkegårder forblir kirkens eie selv om kommunen rettslig sett skulle overta forvaltningsansvaret for gravferden. Eiendomsretten bør etter Oslo kommunes syn følge forvalter av oppgaven, på tilsvarende måte som i gjeldende gravferdslov.

Dersom kirke eller kirkegård/gravlund som Oslo kommune har finansiert nedlegges eller selges, bør Oslo kommune gjøre krav på eiendomsrett eller økonomisk kompensasjon. Hver enkelt kirkegård/gravlund må ved et eventuelt rettslig forvaltningsskifte vurderes konkret med tanke på eventuell tilbakeføring av eiendomsretten til Oslo kommune.

Oslo kommune har ved ikrafttredelse av gjeldende lovgivning for kirke og gravferd lagt til grunn at dersom stat og kirke i fremtiden skiller lag er det en forutsetning at det skal kunne fremmes et krav på eiendomsrett eller økonomisk kompensasjon for eiendom som er finansiert ved kommunale midler og at dette skal gjøres/skje etter en særskilt vurdering. Oslo kommune opprettholder denne vurderingen.

Oslo kommune er videre med henvisning til ovennevnte uenig med utvalget i antagelsen om at det er naturlig at Den norske kirke sentralt, ved Kirkemøtet, trer inn i de rettslige posisjoner som departementet har i dag etter kirkeloven i forhold til soknets eiendomsrett.

Tilsvarende legger Oslo kommune til grunn at eiendomsretten til driftsbygninger knyttet til kirkegårdene/gravlundene som i kraft av gjeldende lov er overført til Den norske kirke v/kirkelig fellesråd, skal tilbakeføres til kommunen dersom kommunen rettslig sett skal ivareta forvalteransvaret for gravferdsdriften.

Oslo kommune vil i forbindelse med økonomiske oppgjøret som skal komme, fremheve at det både vil være riktig og nødvendig at både stat og kommune viser en romslighet i denne forbindelsen som ikke bidrar til å utarme kirken.

Oslo kommune slutter seg til utvalgets forslag om at eksisterende kirkelov oppheves og at det utformes en kortfattet rammelov.

Oslo bystyres sekretariat, den 19. januar 2007

Birte Stenrød

Saksframlegg

Til: Kultur- og utdanningskomiteen
Fra:
Saksbeh:
Telefon:

Dato: 15.11.2006
Vår ref(saksnr): 200601866-3
Arkivkode: UTV.SAK

STATEN OG DEN NORSKE KIRKE - HØRINGSSAK - BYRÅDSAK 220 AV 14.11.2006

Saken gjelder:

Saksfremstilling:

Det offentlige utvalget, Gjønnnesutvalget, som har utredet forholdet mellom stat og kirke, avga sin utredning 31. januar 2006, NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke. Kirke- og kulturdepartementet har i sitt høringsbrev datert 24.04.2006 uttalt at en er særlig opptatt av å få høringsinstansenes syn på de overordnede spørsmålene som gjelder statskirkeordningen og den fremtidige organiseringen og finansieringen av Den norske kirke. Det er anført at det også er ønskelig å få synspunkter på de andre forslagene utvalget har kommet med. For å lette departementets arbeid med å oppsummere høringen er det i høringsbrevet vedlagt et skjema som høringsinstansene er bedt om å fylle ut og returnere sammen med uttalelsen. Høringsfrist er satt til 1. desember.

Formålet med utredningen er å gi grunnlag for å treffe beslutning om statskirkeordningen skal videreføres, reformeres eller avvikles. En del av utvalgets mandat har vært å vurdere finansierungsordninger, gravferdsforvaltningen og ordninger for fredede og vernede kirker. Vurdering av eiendomsretten til kirker, kirkegårder og Opplysningsvesenets fond ved eventuelt opphør av statskirkeordningen har også vært en del av mandatet.

Fremtidig kirkeordning: Det foreligger tre forslag fra utvalget. Flertallet på 18 av 20 medlemmer anbefaler at dagens statskirkeordning oppheves, og at det etableres en ny kirkeordning. Et flertall på 14 medlemmer anbefaler at Den norske kirke organiseres som en lovforankret folkekirke, 4 medlemmer anbefaler at Den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke og 2 medlemmer anbefaler at dagens statskirkeordning videreføres.

Flertallet anbefaler at Den norske kirke i fremtiden organiseres som en lovforankret folkekirke. Det innebærer at Grunnlovens nåværende bestemmelser om statskirkeordningen oppheves, og Den norske kirke blir et selvstendig rettssubjekt. Den norske kirke gis en særlig status i forhold til andre tros- og livssynssamfunn gjennom egen kirkelov vedtatt av Stortinget. Flertallet mener en lovforankret folkekirke ivaretar den spesielle stillingen som Den norske kirke har i landets historie, samtidig som det klargjøres at den i likhet med andre tros- og livssynssamfunn er et trossamfunn med en egenart forskjellig fra statens. Flertallet mener at dette lovforslaget dermed gir rom for å videreføre Den norske kirke i tråd med dens grunnlag og tradisjoner. Flertallet

anbefaler at denne kirkeloven utformes som en kortfattet rammelov forankret i en grunnlovsbestemmelse. Flertallet viser til de grunnleggende samfunnsendringer som har skjedd i Norge de siste generasjoner. Det har gitt større plass for mangfold, ikke minst på tros- og livssynsområdet.

Utvalgets ene mindretall på 4 av 20 medlemmer anbefaler at Den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke. Dette mindretall erkjenner at Den norske kirke i kraft av historie, tradisjon og oppslutning og utbredelse har vært og fortsatt vil være en betydningsfull aktør i det norske samfunn. Dette mindretallet forventer at Den norske kirke i tråd med egen selvforståelse fortsatt gir en landsdekkende betjening, har bred kontaktflate og tilhørighet i alle lokalsamfunn over hele landet, slik at Den norske kirkes medlemmer beholder kirken der de bor. Kirken skal ha mulighet til å virkeliggjøre sin uttalte målsetting om å være en "bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" slik medlemmene kjenner den i dag.

En organisering av Den norske kirke som selvstendig folkekirke innebærer etter dette mindretallets syn et tydelig skille mellom politisk makt og kirkestyre. Den norske kirke vil ikke lenger være en del av statsforvaltningen, men etableres som et selvstendig trossamfunn på lik linje med andre tros- og livssynssamfunn. Virksomheten reguleres gjennom en felles lovgivning for alle tros- og livssynssamfunn i Norge. Kirken kan dermed forholde seg til statlige myndigheter på fritt grunnlag. Som selvstendig folkekirke blir Den norske kirke likestilt med andre tros- og livssynssamfunn når det gjelder rettigheter og plikter og grad av frihet i forhold til staten.

Utvalgets andre mindretall på 2 av 20 medlemmer anbefaler en fortsatt grunnlovsforankret folkekirke som modell for fremtidens kirkeordning. Det innebærer en videreføring av dagens statskirkeordning slik at dagens grunnlovsbestemmelser opprettholdes. Etter dette mindretallets mening er det dagens statskirkeordning som best sikrer at den norske kirke er der for alle som ønsker det, og som best sikrer en tilstrekkelig lav terskel for at alle skal kunne føle seg hjemme i kirken uansett trosengasjement. Disse medlemmene mener det er av stor betydning at Grunnlovens bestemmelser som angår kirken videreføres, og frykter at fjerning av paragrafene som omtaler den lutherske lære og de tilhørende ordninger vil skape et konstitusjonelt tomrom som vi ikke skuer rekkevidden av.

Finansiering: Utvalget mener det er en offentlig oppgave å bidra økonomisk og på andre måter for å legge til rette for tros- og livssynssamfunnenes virksomhet. Ved flertallets foreslåtte kirkeordning anbefaler et flertall på 15 medlemmer at offentlige bevilgninger står for hovedfinansieringen ved statlige tilskudd.

Et flertall på 18 av 20 medlemmer anbefaler at ordningen med skattefradrag for gaver videreføres for å stimulere til økt medlemsengasjement og ansvar. To medlemmer ønsker ikke skattefradrag på gaver til religiøse og livssynsmessige formål, all den tid det offentlige tar ansvar for finansiering av denne type virksomhet.

Utvalgets flertall på 17 av 20 medlemmer anbefaler at finansieringen av alle stillinger og tilhørende personalkostnader overføres til staten, mens den øvrige ansvarsfordelingen mellom stat og kommune videreføres som i dag. Et mindretall på to av disse 17 medlemmene anbefaler at dagens ansvarsfordeling videreføres.

Utvalget anbefaler at den statlige bevilgningen overføres til Den norske kirke ved Kirkemøtet som disponerer og fordeler midlene.

Gravferdsforvaltningen: Flertallet på 17 av 20 medlemmer anbefaler at gravferdsloven endres slik at hovedprinsippet er at kommunen har ansvaret for gravferdsforvaltningen, fordi gravferd er en allmenn oppgave som bør ivaretas av det offentlige. Kommunen er en tros- og livssynsmessig nøytral instans, og skillet mellom de juridiske og praktiske sidene ved gravferd og de religiøse og seremonielle sidene blir tydeligere. Samtidig blir Den norske kirke frigjort fra en stor og ressurskrevende oppgave. Dette hindrer ikke at kommunen kan inngå avtale med Den norske kirke om å overføre ansvaret til kirkelig fellesråd der det er hensiktsmessig.

Utvalgets mindretall på 3 av 20 medlemmer anbefaler at kirkelig fellesråd beholder ansvaret, både fordi langt de fleste gravferder skjer etter Den norske kirkes ritualer og fordi kirkebygg og kirkegårder utgjør en integrert helhet de fleste steder. Mindretallet påpeker at det heller ikke er registrert noe ønske i befolkningen om å flytte ansvaret over på kommunen, og at de fleste er fornøyd med måten kirkelig fellesråd ivaretar ansvaret på.

Utvalget anser en særskilt gravferdsavgift for lite ønskelig, og anbefaler at kommunen fortsatt skal finansiere gravferdsforvaltningen, uavhengig av hvem som har forvaltningsansvaret.

Fredede og vernede kirker: Ut fra kulturpolitiske hensyn mener utvalget at det må etableres særskilte finansierungsordninger for fredede og vernede kirker, uavhengig av fremtidig relasjon mellom staten og Den norske kirke. I tillegg til dagens støtteordninger foreslås det at det opprettes en særskilt statlig kirkeantikvarisk tilskuddsordning. Utvalgets flertall på 17 understreker behovet for ekstra økonomiske strakstiltak innenfor dagens bevilgningsordning. Det vises for øvrig til vedlagte NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Denne saken har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for Oslo kommune inneværende år eller i økonomiplanperioden.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Oslo kommune er i brev av 24.04.2006 fra Kirke- og kulturdepartementet bedt om å avgi høringsuttalelse til NOU 2006:2 om Staten og Den norske kirke om statskirkeordningen og den fremtidige organiseringen og finansieringen av Den norske kirke.

Fremtidig kirkeordning: Den norske kirkes primære oppgave er den misjonerende del av virksomheten. Dette, sammenholdt med det faktum at en rekke tros- og livssynssamfunn representerer en stor del av landets befolkning, medfører at tiden vil kunne anses å være moden for at Den norske kirke etableres som et selvstendig trossamfunn. Oslo kommune anbefaler at Den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke.

Statens oppgaver er å ivareta fellesskapets og enkeltindividenes interesser uavhengig av politisk, ideologisk og religiøst ståsted og sikre borgernes rettigheter slik disse kommer til uttrykk i menneskerettighetskonvensjoner og nasjonal lovgivning. Derfor er det viktig at en stat er upartisk i forhold til tro og livssyn for best å kunne realisere og ivareta tros- og livssynsfriheten på en likeverdig måte.

Oslo kommune er enig i at en selvstendig kirke vil i større grad kunne utfordre medlemmene til personlig ansvar og engasjement. Et skille mellom kirke og stat vil kunne virke vitaliserende på kirken ved at eierskapet til egen kirke blir mer tydelig, slik vi ser i andre selvstendige trossamfunn.

Det er viktig å presisere at Den norske kirke ikke lenger er statens eiendom, men eies fullt og helt av Den norske kirkes medlemmer.

Det har vært uttrykt bekymring for at kirkens medlemstall vil bli redusert dersom kirke og stat skiller lag. Oslo kommune er enig i mindretallets synspunkter at det er positivt med bevissthet og mulighet til aktiv å ta stilling til om man ønsker å være medlem eller ei.

Finansiering: Når det gjelder kommunens forpliktelser til å utrede utgifter til kirkens virksomhet i henhold til den opplistingen som fremgår av kirkeloven § 15, viser erfaringene for Oslo kommunes vedkommende fra den nye kirkeloven i sin helhet trådte i kraft 01.01.1997 at tilskuddet til Den norske kirke utgjør en betydelig utgift for Oslo kommune. Tilskuddet til tros- og livssynssamfunn som ikke tilhører Den norske kirke og som er en konsekvens av kommunens budsjetterte utgifter til Den norske kirke utgjør også en betydelig utgift for Oslo kommune.

Ut i fra Oslo kommunes synspunkter på fremtidig organisering av Den norske kirke og erfaringer med dagens system for finansiering av kirken vil Oslo kommune anbefale en statlig grunnfinansiering av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Grunnfinansieringen til tros- og livssynssamfunn gis pr. hode og trekkes inn av staten over skatteseddelen. Utover denne grunnfinansieringen er det opp til Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunn å fastsette ordninger for egne inntekter. Oslo kommune støtter anbefalingen fra utvalgets flertall (11 av 20 medlemmer) om finansiering av en selvstendig folkekirke.

Gravferdsforvaltning: Gravferdsvirksomheten må anses å være en samfunnsoppgave. Det vises her til at begravelser både har en kulturell og hygienisk side samt at både begravelse og kremasjon skal ivaretas for alle innbyggere uansett hvilken tro eller hvilket livssyn avdøde tilhørte.

Kommunen har det lovpålagte ansvaret for å skaffe tilstrekkelig areal til graver. Ved en overføring av både forvaltnings- og driftsansvaret for gravferdsvirksomheten til kommunene vil det derfor være nødvendig å tilbakeføre til vedkommende kommuner de gravarealene kommunen har anskaffet. Behovet for tilbakeføring av gravareal og gravkapell begrunnes i at kommunene for å kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte vil måtte ha eiers råderett. Det vises her bl.a. til at bruk av eksisterende kirkegårder/gravlunder fortløpende vil måtte innbefatte planlegging og disponering av arealene, herunder vurdering av gjenbruk av graver. Det vil derfor ikke være tilfredsstillende med en løsning ved at kun fremtidige kirkegårder/gravlunder inngår i kommunens forvaltning.

Det anbefales at kommunene får ansvaret for drift og forvaltning av kirkegårder, gravlunder og gravkapell. Det anbefales videre at kirkegårder som ligger i tilknytning til en kirke fortsatt bør hete kirkegård, mens gravlunder og gravplasser som ikke ligger i tilknytning til en kirke anbefales benevnt med det nøytrale begrepet gravlund. For Oslos vedkommende er det allerede pr i dag en rekke gravplasser som benevnes gravlund.

Fredede og vernede kirker: Oslo kommune er enig i utvalgets vurdering om at landets eldre kirker og kirkegårder er en vesentlig kilde til forståelse av norsk kulturhistorie, både i form av kunnskap om kristen kulturarv, trosliv og trosuttrykk, og i form av byggeskikk, håndverkstradisjoner, materialbruk og stilarter. Kirkenes utsmykning er blant landets viktigste kunstsatter. Oslo kommune er også enig med utvalget i at hovedbegrunnelsen for vern av kirker er motivert ut fra samfunnets kulturhistoriske behov. Alle ordninger som etableres for kirkebygg må også omfatte fredede og verneverdige bygg for andre tros- og livssynssamfunn.

Oslo kommune er videre enig med utvalget i at både ulikheter i kommunens økonomiske evne og de totale kostnadene ved å finansiere istandsetting og vedlikehold av de gamle kirkene tilsier et sterkere statlig engasjement, og at staten bør etablere ordninger for kontinuerlig finansiering utover normalt vedlikehold. Oslo kommune støtter utvalgets anførsel om at uavhengig av kirkeordning må istandsetting og vedlikehold av fredede og verneverdige kirker bli et offentlig ansvar og at det må etableres særskilte finansieringsordninger for fredede og verneverdige bygg for andre tros- og livssynssamfunn. Oslo kommune støtter dette.

Oslo kommune støtter utvalgets anbefaling om at det i tillegg til de ordninger som finnes for tilskudd til kulturhistoriske bygg, opprettes en særskilt statlig kirkeantikvarisk tilskuddsordning tilsvarende den svenske ordningen. Tilskuddsordningen skal automatisk tre i kraft når et kirkebygg er fredet eller vernet. Oslo kommune er enig med utvalget i at en slik tilskuddsordning, uavhengig av fremtidig kirkeordning, skal forvaltes av sentrale myndigheter.

Utvalget anfører at det ofte er konflikter mellom vernehensyn og bruksbehov knyttet til kirkene, og at dette skaper motstridende interesser knyttet til kirkebygg. Mange menigheter opplever at vernehensyn gjør den kirkelige virksomheten vanskelig. Oslo kommune er enig i denne beskrivelsen, og vil presisere at det er viktig at kirken både utbedres og bevares som kulturhistoriske bygninger, og at de oppgraderes for praktisk bruk.

Utvalget mener at alle kirker må kunne tjene sitt bruksformål som menighetskirke uavhengig av vernestatus, og at det bør vurderes å innføre en ordning der kirker som er i bruk til kirkelige formål har et mindre restriktivt vern av hensyn til bruksbehovene. Oslo kommune støtter dette.

Oslo kommune er positiv til forslaget om en styrking av den kulturfaglige kompetansen i kirken og er enig i at det er behov for å etablere et kulturminnefaglig kompetansesenter innenfor Den norske kirke.

Eiendomsrett: Eiendommer eid av OVF har liten praktisk betydning for Oslo kommune. Oslo kommune forutsetter at dersom kirken settes i stand til å ivareta sine oppgaver adskilt fra staten, bør OVF kunne stilles til kirkens disposisjon med utvidet bruksmandat enn hva dagens strenge bestemmelser tillater. Oslo kommune legger til grunn at dersom OVF stilles til kirkens disposisjon, må fondets midler kunne anvendes til å ivareta vedlikehold og rehabilitering av kirker som er påkrevd.

I en del tilfeller bortfester OVF eiendom/grunn til offentlige og allmenne formål. Det bør uansett valg av løsning i forhold til Den norske kirke og staten og fremtidig forvaltning av OVF legges til grunn at fester/leier av nevnte eiendommer bør vederlagsfritt få overskjøtet eiendommen alternativt gitt en alminnelig innløsningsrett. Oslo kommune viser her til at kirken gjennom tidene vederlagsfritt har fått tomter til sin virksomhet av kommunen.

Hovedregelen er at sognene pr i dag eier så vel kirker som kirkegårder og gravlunder. Ved et eventuelt skille mellom staten og Den norske kirke er Oslo kommune ikke enig i utvalgets flertall i forhold til at det vil være uvesentlig om eierskapet til gravlunder/kirkegårder forblir kirkens eie selv om kommunen rettslig sett skulle overta forvaltningsansvaret for gravferden. Eiendomsretten bør etter Oslo kommunes syn følge forvalter av oppgaven, på tilsvarende måte som i gjeldende gravferdslov.

Dersom kirke eller kirkegård/gravlund som Oslo kommune har finansiert nedlegges eller selges, bør Oslo kommune gjøre krav på eiendomsrett eller økonomisk kompensasjon. Hver enkelt

kirkegård/gravlund må ved et eventuelt rettslig forvaltningsskifte vurderes konkret med tanke på eventuell tilbakeføring av eiendomsretten til Oslo kommune.

Oslo kommune har ved ikrafttredelse av gjeldende lovgivning for kirke og gravferd lagt til grunn at dersom stat og kirke i fremtiden skiller lag er det en forutsetning at det skal kunne fremmes et krav på eiendomsrett eller økonomisk kompensasjon for eiendom som er finansiert ved kommunale midler og at dette skal gjøres/skje etter en særskilt vurdering. Oslo kommune opprettholder denne vurderingen.

Oslo kommune er videre med henvisning til ovennevnte uenig med utvalget i antagelsen om at det er naturlig at Den norske kirke sentralt, ved Kirkemøtet, trer inn i de rettslige posisjoner som departementet har i dag etter kirkeloven i forhold til soknets eiendomsrett.

Tilsvarende legger Oslo kommune til grunn at eiendomsretten til driftsbygninger knyttet til kirkegårdene/gravlundene som i kraft av gjeldende lov er overført til Den norske kirke v/kirkelig fellesråd, skal tilbakeføres til kommunen dersom kommunen rettslig sett skal ivareta forvalteransvaret for gravferdsdriften.

Oslo kommune slutter seg til utvalgets forslag om at eksisterende kirkelov oppheves og at det utformes en kortfattet rammelov.